

Miljø- og Fødevareklagenævnet
Nævnenes Hus
Toldboden 2
8800 Viborg

Henne Strand, 12. februar 2026

Bemærkninger til Forsvarets Klage af 10. juli 2025 over Fredningsnævnets afgørelse om fredning af Lyngbos Hede

Miljø- og Fødevareklagenævnet har d. 2. februar 2026 fremsendt en skrivelse vedlagt klage fra Forsvarets Etablissement- og Terrænkommmando (FET) vedrørende fredningsbestemmelserne for Lyngbos Hede. Grundejerforeningen Henne Strand (GHS) fremsender hermed foreningens bemærkninger til Forsvarets klage.

FET fremfører flere argumenter:

1. Operativt

FET finder, ”- at det er af afgørende betydning, at Forsvaret fremadrettet kan anvende Oksbølområdet i sammenhæng mellem Blåbjerg Klitplantage og Filsø Hede”. Terrænet ved Lyngbos Hede forbinder disse lokaliteter og ”er det eneste sted, hvor det er muligt at etablere et kampvognsspor til understøttelse af en taktisk bevægelse af pansrede bæltekøretøjer”. De fremførte synspunkter er forståelige set fra et forsvarsmæssigt synspunkt, men der må efter vores opfattelse også indgå andre synspunkter, idet Lyngbos Hede er omfattet af en række natur- og miljømæssige bestemmelser, der skal respekteres. Det gælder særligt EU Habitatdirektivet, hvor Lyngbos Hede er en del af habitatområde H72. På heden findes 3 prioriterede naturtyper, som er naturtyper, der er særdeles sjældne i Europa og derfor er **særligt beskyttet i henhold til Habitatdirektivets artikel 6, stk. 4. Her nævnes, at projekter kun kan tillades, såfremt der ikke findes alternative løsninger.**

Som omtalt påpeger FET, at Lyngbos Hede er det eneste sted at etablere kampvognsspor til understøttelse af taktiske bevægelser, men det er næppe hele sandheden. GHS har i flere skrivelser under Fredningsnævnets behandling af fredningssagen angivet, at der findes flere alternative anlægsmuligheder. Kampvognsspor kan anlægges umiddelbart øst for fredningsområdet, som omtalt af Fredningsnævnet. De vestlige dele af Blåbjerg Klitplantage bevokset med bjergfyr eller andre nåletræarter af fremmed proveniens kan også komme i spil. GHS finder imidlertid, at den mest hensigtsmæssige løsning vil være et opkøb af landbrugsjord øst for Filsø, således at der skabes forbindelse fra Vrøgum Plantage til den østlige del af Blåbjerg Klitplantage. Her kan etableres det store og brede aktivitetsrum, FET ønsker, samtidig med at der på sigt skabes værdifuld overdrevsnatur – altså et projekt som har flere positive formål. Hertil kommer, at væsentlige konflikter med det store sommerhusområde ved Henne Strand undgås (1357 ejendomme). Med denne løsning friholdes Filsø Hede ligeledes for militære aktiviteter (se senere i denne skrivelse), hvor mere end 100.000 personer årligt besøger det helt særlige naturområde ved Filsø.

Ifølge prof. Peter Pagh, Københavns Universitet (Pers. skriftlig meddl. 2019) skal denne vurdering af alternative aktivitetsmodeller i hht. Habitatdirektivets artikel 6, stk. 4 forstås på den måde, **at der i vurderingen nok kan indgå økonomiske hensyn, men de må ikke være udslagsgivende.** Reglen i dette afsnit af Habitatdirektivet gør altså udtømmende op med proportionalitetsprincippet, og det er der juridisk enighed om i teori og praksis.

I FATs operative argumenter nævnes Filsø Hede flere gange. Det bør her erindres, at alle militære aktiviteter på Filsø Hede, som ejes af Aage V. Jensen Naturfond – herunder øvelsen Brave Lion – er baseret på tidsbegrænsede dispensationer. Ønsker FET en permanentgørelse af brugen af Filsø

Hede, så må det forventes, at det vil medføre en sagsbehandling magen til den, der pågår for Lyngbos Hede, idet Filsø Hede både er habitatområde og deklarationsfredet.

2. Oksbøl-aftalen

Naturstyrelsen forestår driften af naturpleje og friluftsliv på Lyngbos Hede. Det vil også i fremtiden være gældende. Det er derfor tilfredsstillende, at Naturstyrelsen og FET har udfærdiget en fælles drifts- og plejeplan for området, men aftaler mellem statslige styrelser kan ændres. Derfor kan fredningsbestemmelser ikke være bundet til aftaler. Fredningsstyrelsens plejepligt er bundet til fredningsbestemmelser.

3. Naturforhold

Dette afsnit er en anprisning af naturen på Forsvarets øvelsesterræner i Vestjylland, men sandheden har flere sider, og de holdes åbenlyst ikke adskilt.

Det siges ofte, at forstyrrelser er godt for hedevegetation, men dette udsagn skal tages med forbehold. Forstyrrelser, hvor vegetationsdækket brydes op og sandjorden frilægges, kan mange steder øge områdets biodiversitet, hvis de frilagte arealer herefter overlades til fri succession med indvandring af pionerarter, der er afhængig af vegetationsfattig bund. Området kan herefter give plads til arter, der er knyttet til vegetationens forskellige udviklingsstadier hen mod den modne og tætte bevoksning af dværgbuske. Disse forhold ses bl.a. i granathuller og andre steder, hvor Forsvarets aktiviteter sker tilfældigt og usystematisk. Denne mekaniske og ekstensive landskabsudnyttelse kan derfor være fremmede for områdets natur og biodiversitet, som FAT nævner.

Det er imidlertid ikke den tilstand, der skabes i kampvognsspor, hvor det er hensigten, at de jævnlige skal bruges og derfor får status af permanent åbne sandflader, præget af intensiv og vedvarende fysisk forstyrrelse. Her er kun plads til få enårige planter. Åbne sandflader (naturtype hvid klit, naturtype nr. 2120) findes allerede på Lyngbos Hede (ca. 10 ha) som større og mindre forblæste klitflader. Så disse naturforhold bidrager allerede til områdets naturlige biodiversitet.

At erstatte arealer med prioriterede og sjældne naturtyper med permanent åbne og forstyrrede sandflader i kampvognsspor, må i et habitatområde betegnes som skadelig for naturindholdet. Det kan lyde som et postulat fra GHS side, men er der tvivl, så må juraen i spil. **EU's Habitatdirektiv bygger på forsigtighedsprincippet, og nævnte udsagn forudsætter ikke videnskabelig sikkerhed (i direktivets engelsksprogede version bruges ordet certainty), men alene en sandsynlighed (likelihood) for væsentlig negativ påvirkning. Og er den tilstede, må projektet ikke gennemføres.**

De aktiviteter, FET ønsker at foretage på Lyngbos Hede, er udelukkende knyttet til kampvognsspor. Derfor kan anprisningen af naturen i Oksbøl-terrænet ikke tillægges væsentlig værdi vedrørende det planlagte projekt på Lyngbos Hede.

4. Nye kampvognsspor

GHS har ingen bemærkninger til dette afsnit i klagen. Foreningens synspunkter fremgår af bemærkningerne til argumenterne i afsnit 1 – 3.

5. Fredningsbestemmelser

GHS kan ikke tilslutte sig Forsvarets ønskede ændringer af Fredningsnævnets fredningsbestemmelser for Lyngbos Hede. Foreningen ønsker derfor, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet stadfæster Fredningsnævnets afgørelse af 26. juni 2025 for Lyngbos Hede.

I konsekvens af ovenstående må Forsvarets forslag til linjeføring af de påtænkte kampvognsspor revideres, så det ikke alene varetager Forsvarets interesser, men også respekterer hensynet til områdets habitatstatus og civilsamfundets interesser. Hvad sidstnævnte angår er det ikke mindst kampvognssporenes urimelige nærhed til den østlige del af sommerhusområdets bebyggelse, der tænkes på.

Med venlig hilsen

Jesper Dahlmann
formand

Nærværende skrivelse udarbejdet med velvillig faglig bistand af grundejer prof. emer. Bent Aaby